

Perforáció

Tisza(p)art mozi, Szolnok

„A kerék használhatósága abból ered, hogy a küllők között űr van.
Az edény használhatóságát a benne lévő űr biztosítja.
A ház azért használható, mert a falak között üresség van.
Ezért a dolgok formája az anyagból, lényege az anyagtalanból származik.”

Tao Te King XI.

A szolnoki Tisza(p)art mozi új ruhát kapott: könnyedét, szellőset. Bár a helybeliek szerették a régi kopottat is – mely a város réteges szövetének része volt, de már csak a „hely” érzelmi szálai fűzték össze. A többszörös átalakítás során létrejött mozi ugyanis közben korszerűtlenné vált, belső térrendszere és a környezetéhez való viszonya egyaránt megújításra érett.

A tervezési program valójában minimális beavatkozásokról szólt. Egyrészt két mozitermet kívántak kialakítani, melyhez át kellett alakítani a vetítők és a közlekedés rendszerét (például akadálymentesítésre is szükség volt). Másrészt a pincébe helyezték a földszinti vizesblokkokat, így kialakult egy tágas és otthonos előcsarnok, melyhez új, külső terasz is kapcsolódik.

azokat a hangulatelemeket a házegyüttesben, melyek csak hosszú évek során képesek kialakulni. A feladat szinte megoldhatatlan, itt mégis sikerült egy-két helyen „álljt parancsolni” a racionális mérnök-mentalitásnak, és a spontánul előbújó művészetnek utat engedni. Racionális érvekkel nem indokolhatóak ugyanis az új „doboz-szárny” törései, belső „főlsleges terei”, de mégis szegényesebb lenne a ház ezek nélkül. A legjobban leválni kívánó elem a tető-sapka, mely azonban a formai szerepkörön túl védelmi funkciót is betölt: enélkül sokkal sérülékenyebb lenne a szerelt fa homlokzat. Ebből adódik a második kérdés is: kell-e, szabad-e használni olyan anyagokat, amelyek gyorsabban elavulnak. A válasz persze ebben a témában is hely- és helyzetfüggő. A szolnoki fadoboz is keresi helyét környezetében, ugyanolyan indokoltan és szürreálisan álldogálva a kis tér mentén, mint ahogyan helyett kaphatott a mozi virtuális világa is az épületegyüttes egyik szegletében. Ami miatt mégis harmonikus az összehatás, annak valószínűleg az anyagban rejlő lépték az egyik előidézője. A bővítmény a többi épületszárny között inkább csak egyfajta bútorként jelenik meg, nem konkurál a többivel. Azt pedig majd az idő dönti el, hogy az építészek túl sokat bíztak-e az anyagra, vagy egyszerűen csak az éppen megfelelő választották.

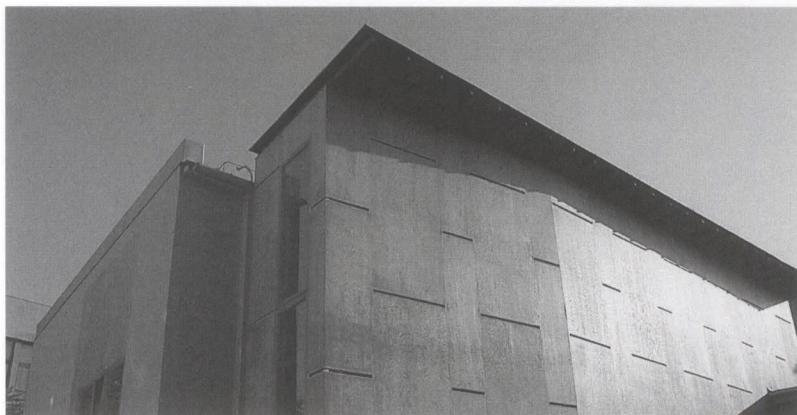
Kérdés volt az „új hely” identitásának meghatározása is. Az építészek az épületre kerülő új réteget egy keményebb, ipari héjnak képzelték el – ezzel is jelezve a funkció rendhagyó, környezetétől különböző voltát. A kezdeti tervek még markáns „vonat-analógia” szerint alakultak: vasúti sínek és talpfák lettek volna az építőanyagai a – kvázi – ipari környezetnek.

FOTÓK · PICTURES · BELICZAY LÁSZLÓ

Az egykori zsinagóghoz tartozó imaterem mindvégig megtartotta funkcióját és megjelenését, de a plébánia jelentős külső-belső átalakításokon esett át. A felújításánál cél volt ez utóbbi épületrész építészeti problémáinak kezelése, illetve a zavaros, főlőslegesen ráakódott rétegektől való megtisztítása.

Építészeti szempontból pedig kezelni kellett a zsinagóga felőli zárt homlokzatot: ennek helyén a harmincas években még az épülettömeget lezáró, apszis-szerű bővület állt. A viszonylag egyszerű programra érzékeny, lényegi kérdéseket érintő, és feszegető válasz érkezett. Az első kérdés az volt: hogyan lehetne átmenteni

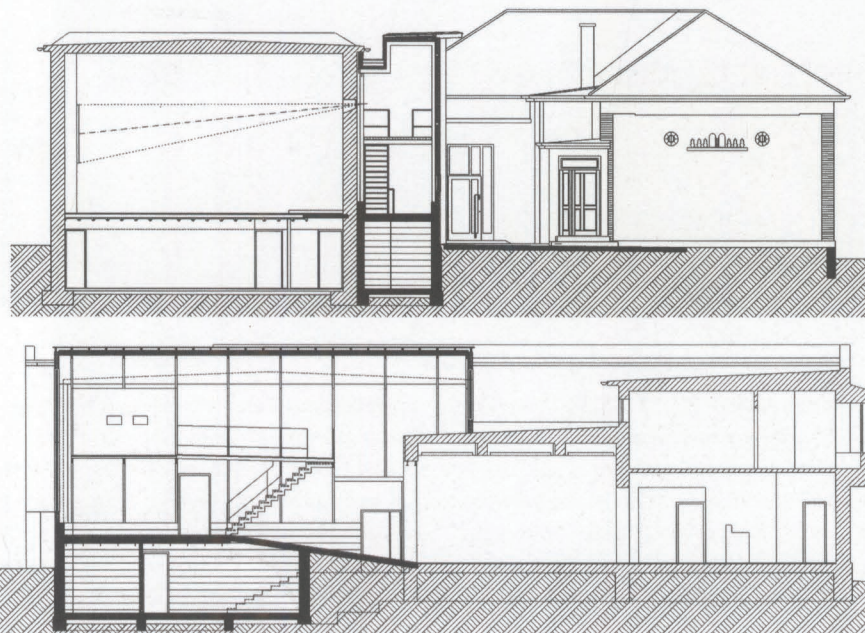

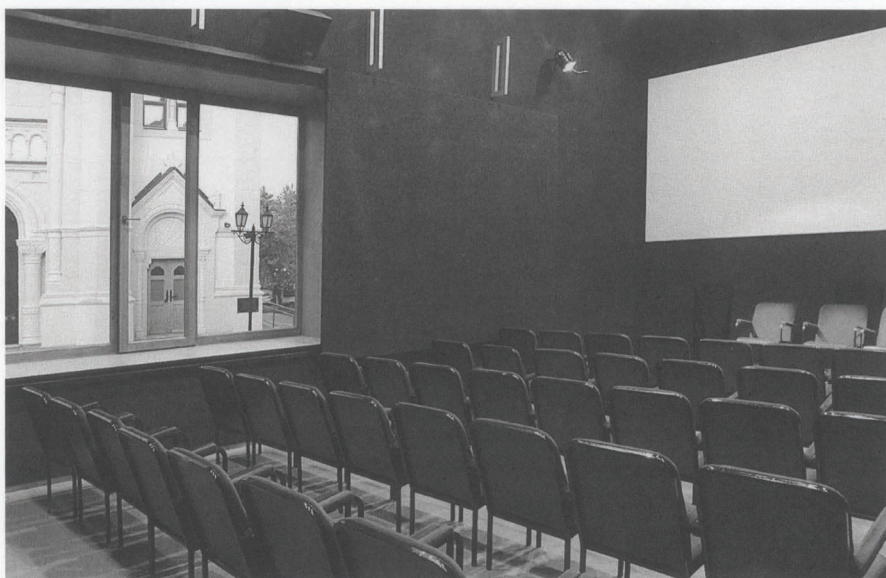
Az épület aztán az „építés drámájában” „kommerszé finomodott” – amely az építészeknek a minőségcsökkenés felé, de a befogadó közeg számára inkább a megértés irányába vitte a jelentést. Az analógiák is közérthetőbbek lettek: a főként éjszaka használt épület a belülről kisugárzó fényekre komponálták. A homlokzat tagolása és díszei azok a rés-nyílások, melyek a táblás homlokzatburkolat illesztéséből adódtak, esztétikuma pedig a funkcionálisból fakad (akárcsak a filmszalag szélén lévő lyukak: a perforáció).

Nagy kérdés volt a zsinagóga felé eső tömör homlokzat áttörésének módja is. A nagy kirakat(!)ablak elhelyezése mind funkcionálisan, mind pedig szellemi síkon indokolt megoldásnak bizonyult. A nagyméretű üvegfelület segítségével a mozi kisebbik terme egy multifunkcionális térré alakulhatott: a falméretű tolóajtó segítségével egyaránt alkalmas mozi vetítésre és előadások megtartására is. Az esetlegesen megtartott nagy tömör felület a köz számára talán elviselhetet-

len mozzanat lett volna. A finoman osztott, síkban tartott nyílás azonban kapcsolatot tud teremteni környezetével – legyen az a jó minőségű századfordulós, vagy éppen a

'60-as évek építésze. A környezetre való reagálás igénye jelent meg például a zsinagóga előtti, korábban elkészült térnél is (a templom homlokzati falának a burkolatra

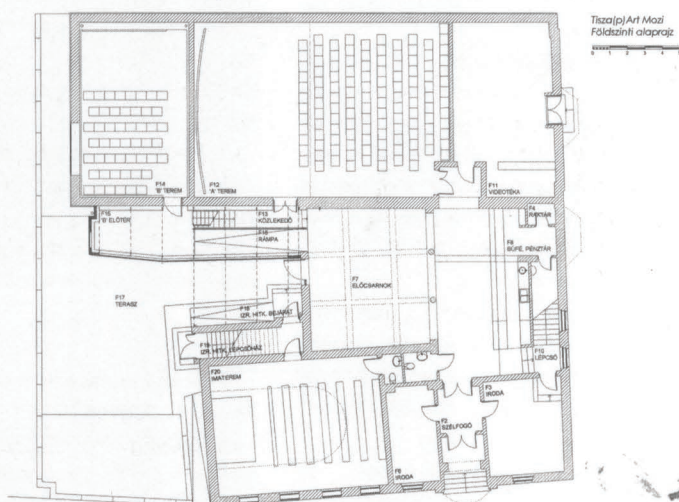

való kivetődésében), de ott kissé didaktikusán. Keskeny a határmezsgye a monotonia feloldásában – melyen innen még a kvalitásos feszültség, onnan pedig már a sztereotíp színvonaltalanság az uralkodó.

A kirakatüvegben tükröződő zsinagóga, vagy a fadoboz csíklablakán mozifilmszerűen megjelenő polgárházak a környezetével együttlélegző építész-attitűd letéteményei. A homlokzati nyílások játéka egy racionális, de érzékeny gondolkodásmód terméke, nem pedig „horror vacui”. A fatáblák között pedig űr van.

Csontos Györgyi

Tiszai(p) Art Mozi
Földszíni alaprajz

MEGBÍZÓ / CLIENT
DEMETER ISTVÁN – TISZAMOZI KFT

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
ÁLMOSDI ÁRPÁD – ÁRTÉR KFT,
CSENDES MONIKA

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
KOVÁCS JÓZSEF GÁBOR – KJG
DESIGN BT

STATIKA / STRUCTURE
GYALAI TIBOR – MONOLIT KFT

GÉPÉSZET / PLUMBING & HVAC
NAGY ATTILA – KERMAK KFT

KIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
NAGY CSABA – T-PART KFT

